

лише вузькому колу дослідників. У кожній словниковій статті названо час виявленої дослідницею першофіксації ойконіма у конкретному джерелі. На жаль, у багатьох з них (словникових статтях) читаємо, що певна назва уперше згадується щойно в 1947 р. Наведена формула „перша писемна згадка про поселення припадає на...” видається нам не цілком точною, адже йдеться про джерела, які особисто використала дослідниця. Але чи усі? Відомо, що практично жодному дослідникові ще не вдавалося використати всі без винятку наявні джерела. Крім цього, на сьогоднішній день ще не опубліковані й не виявлені всі писемні джерела, в яких можливі фіксації назв поселень. Маємо на увазі різного роду судові справи, в яких розглядалися колись майнові відношення між великими землевласниками. На нашу думку, ряд назв хуторів, можливо, були зафіксовані як частини поселень у „Skorowidzu gminnym Galicyi” (Wiedeń, 1907), у книгах Schneidera A. Encyklopedia do krajoznawstwa Galicyi” (t. 1-2, Lwów, 1871-1874), а також у численних шематизмах Львівської дієцезії, що виходили майже щорічно починаючи з 1861 р. до кінця 30-их років ХХ ст.

На завершення хочемо привітати відомого одномаста, дослідника бойківської та опільської ойконімії з доброю науковою працею, яка стане у великій пригоді не лише ономастам-професіоналам, а й широкому колу читачів, які цікавляться історією й топонімією свого краю.

Дмитро Бучко

Рецензія надійшла до редакції 17.02.2012 р.

**ПЕРШИЙ ІНВЕРСІЙНИЙ СЛОВНИК
ПОЛЬСЬКОЇ ОЙКОНІМІЇ. Ewa Jakus–Borkowa,
Krystyna Nowik. "Nazwy miejscowości w Polsce. Układ a
tergo" (Opole, 2010, 515 s.)**

У кінці 2010 р. відомі польські дослідниці топонімії Є. Якус-Боркова і К. Новик уклали незвичний для не спеціалістів, але дуже потрібний для ономастів інверсійний словник ойконімів Польщі. Незвичність цього словника в тому, що назви

поселень розміщені в ньому за алфавітом, але не за їх початком, а кінцем. Розміщені таким чином назви поселень дозволяють виявляти структурно-словотвірні моделі ойконімів, які вживаються в конкретній мові на певній території, а визначення локалізації кожної назви у межах області та подача кількості вживання кожної з них дозволяє дослідникам й усім користувачам встановлювати ареали поширення конкретних моделей назв поселень в межах конкретних регіонів чи країни в цілому.

Польська ономастика стала четвертою після Чехії, Словенії та України на території сучасної Славії, яка на сьогодні може похвалитися виданням такого типу словника назв поселень, що має виняткове значення не лише для різного роду словотвірних студій назв заселених об'єктів, а також для укладання майбутніх атласів ойконімів як Польщі, так і всієї Слов'янщини. На початку 2011 р. ономасти Польщі та інших слов'янських країн отримали можливість ознайомитися з фундаментальною працею двох названих вище дослідниць. Джерелом рецензованого словника Е. Якус-Боркової та К. Новик. послужили дані Головного статистичного управління Польщі станом на 15 липня 2004 р.

У словнику подано локалізацію ойконімів у межах існуючих у сучасній Польщі 16 воєводств. При цьому, якщо конкретна назва поселення вживається лише один раз у певному воєводстві, то після ойконіма подається лише скорочення назви цього воєводства, коли ж конкретна назва поселення або його частини вживається в межах воєводства більше ніж один раз, то біля скорочення в дужках вказується число вживання цієї назви в конкретному воєводстві, а в кінці статті в дужках подається також число вживання цієї назви в усіх воєводствах Польщі разом, напр.: **Wilcze**: *krom. 2, młp. 2, pkar., śl. 2, wlkp., wmaz., zrom. 3* (12). У словнику поміщено 97 202 адміністративно самостійні назви об'єктів (міста і села), а також 56 632 назви несамостійних об'єктів (частин міст, сіл, дільниць, висілків, окремих будинків). Текст опублікованого словника займає понад 500 сторінок.

Майже 50% усіх поміщених у словнику назв поселень є одноклексні, решта – дво- і більше лексемні. Вони мають форму простих структур, складених назв, прийменникових конструкцій, а також їх комбінацій. Заголовні слова нараховують близько 45 000 одиниць. При цьому, згідно з прийнятими у словнику засадами, багато з них є узагальнюючими при складених назвах

з однойменними компонентами, напр.: **Jan**: Święty Jan: łódz.; Jan-Dziadok, Góra Świętego Jana, Pod Świętym Janem (3).

Автори рецензованого словника, на відміну від укладачів аналогічних інверсійних словників ойконімів інших мов, які подавали на відповідному місці за алфавітом лише останній компонент складеної назви, залишаючи поза увагою попередні компоненти, подають у своєму словнику як реєстрові слова усі наявні у складених найменуваннях компоненти назв географічних об'єктів, включаючи числівники, займенники, прийменники і навіть сполучники, незалежно від того, яке місце вони займають у межах назви. Кожен з цих компонентів назви може бути реєстровим словом, поміщеним на відповідному місці словника, напр.: **Aniołka**: Aniołka Druga, ~ Pierwsza (37); **Pierwsza**: Aniołka Pierwsza: *włkp.*; Pierwsza Kolonia za Górą **Za**: Pierwsza Kolonia ~ Górą: *młp.* та ін

У прийменникових конструкціях субстантивний компонент подається як реєстрове слово у реконструйованій початковій формі, а під ним наводиться вся прийменникова назва, напр.: **Wyrań**: Pod Wyřebem. **Zrań**: Do Zrębu. **Pod**: ~Wyřebem: *pkar.* **Do**: ~ Zrębu: *śl.* Тотожні за звучанням заголовні слова, виражені іменниками і прийменниками, що є простими назвами чи складовими компонентами складених назв і прийменникових конструкцій, подаються під окремими реєстровими словами: **Koło**: *lub...* Krzywe Koło: *pom*; Wysokie Koło; **Koło**: Koło Rzeki: *młp.*; Koło Sarnów: *pkar.* Локалізація та кількість таких назв подається тільки при основному повнозначному слові.

У словнику використовуються різні способи локалізації назв і кількості їх вживання, напр.: **Dybówka**: łódz., *młp.* 2 (3). У дво- чи більше лексемних конструкціях локалізація реєстрового слова подається лише тоді, коли воно є останнім у конструкції, напр.: **Podlaska**: Komarówka Podlaska: *lubl.*; **Kazimierka**: Nowa Kazimierka: *włkp.*, а коли реєстровим словом є перший компонент складеної назви, то локалізація і кількість вживання цієї назви тоді відсутня, напр.: **Bartnia**: Bartnia Góra. **Gozdowska**: Gozdowska Wola. **Tamta**: Tamta Strona. Окремо автори виділяють т. зв. реконструйовані реєстрові слова. Це стосується повнозначних частин мови у прийменникових конструкціях і складених назвах. Реконструйовані заголовні назви вживаються у квадратних дужках напр.: [**Chłapek**]: Pod Chłapkem; [**Chylek**]: Szosa Chyłka; [**Kręciaki**]: Do Kręciaków; [**Oleksiaki**]: Do Oleksiaków.

Укладений Є.Якус-Борковою і К.Новик інверсійний словник ойконімів Польщі, без сумніву, – це значний внесок не лише у польську, але й слов'янську ономастику, адже його автори намагалися презентувати в словнику повний образ лексики, яка використана в польській ойконімії. Як бачимо, рецензований словник містить цінну інформацію, що стосується насамперед кількості і продуктивності структурно-словотвірних моделей ойконімів Польщі, ареалів їх розміщення на теренах Польщі, існування в польській ойконімії загальнослов'янських і власне польських моделей назв. Подана у словнику локалізація конкретних назв поселень і їх кількість, без сумніву, стане надійною підвалиною для укладання як ойконімного атласу Польщі, так і загальнослов'янського ономастичного атласу.

Дмитро Бучко

Рецензія надійшла до редакції 17.02.2012 р.